

Európska konferencia o informačnej gramotnosti, ECIL 2013 – inovatívna paleta prístupov

V Istanbule sa v dňoch 21. 10. – 26. 10. 2013 konala európska konferencia o informačnej gramotnosti. Bola to prvá konferencia k tejto téme v širokom, priam celosvetovom zábere integrujúca rôzne prístupy k informačnej gramotnosti, výskum, národné aj medzinárodné informačné stratégie, praktické skúsenosti, doktorandské fórum, postery, štandardy a i. Konferencia pripomínala bohatosťou a rozvetvenosťou orientálne mozaiky, ktoré zdobia nielen mešity, ale aj iné kultúrne priestory v Istanbule prostredníctvom kaleidoskopu rôznorodých tém, pohľadov a účastníkov. Konala sa v imponujúcom kongresovom centre Vojenského múzea a splnila všetky predpoklady, ktoré musí mať dobrá celosvetová konferencia – od kľúčových prednášok až po tematický záber terminológie a typológie informačnej a mediálnej gramotnosti. Osobitné sekcie boli venované vysokoškolskému vzdelávaniu, informačnej gramotnosti v občianskej spoločnosti a digitálnemu rozdeleniu, teoretickým rámcom informačnej gramotnosti a najnovším výskumom, ale aj praktickým skúsenostiam.

Konferencia ECIL 2013 priniesla základný prehľad o výskumoch aj praxi informačnej gramotnosti na celosvetovej úrovni. Bola podporovaná medzinárodnými profesionálnymi organizáciami ako IFLA a UNESCO, mnohými sponzormi z oblasti elektronických zdrojov a profesionálnych časopisov. Konferencia prvýkrát zhromaždila komunitu odborníkov, ktorí riešia otázky informačnej gramotnosti v teórii aj praxi. Konferenciu otvorili organizátori, profesorky z univerzít v Ankare a v Záhrebe (Serap Kurbanoglu a Sonja Špiranec) a zástupcovia UNESCO (riaditeľ divízie informačnej spoločnosti Indrajit Banerjee) a IFLA (Maria-Carme Torras Calvo). Ukazuje sa, že aj IFLA a UNESCO vytvárajú nové produktívne partnerstvo a spolupracujú na podpore mediálnej a informačnej gramotnosti.

Z hľadiska výskumu sú zaujímavé témy ako kognitívne základy informačnej gramotnosti (Paul Sturges – „informačne gramotný mozog“), participatívny akčný výskum, teória aktivity, hodnotenia informačnej a mediálnej gramotnosti. Prednášatelia predstavili aj príspevky sumarizujúce stav informačnej gramotnosti v rôznych geografických oblastiach (napríklad Európa, Rusko, Francúzsko, Nemecko, ale aj Južná Afrika, Singapur a i.) a národné stratégie (napr. Európska komisia). Mnoho príspevkov sa orientovalo na základné prvky štandardov informačnej gramotnosti a prepojenie informačnej gramotnosti s osobným informačným manažmentom. Prejav nových technológií v informačnej gramotnosti sa skúmali z hľadiska sociálnych médií, budovania repozitárov či využívania mobilných technológií. Na úrovni praktických skúseností z knižníc sa objavili aj niektoré zaujímavé súvislosti s informačnou etikou ako súčasťou informačnej gramotnosti (gramotnosť v oblasti „copyrightu“).

V rámci konferencie som pracovala na programe ako členka programového výboru od roku 2011. Organizátorom sa podarilo zhromaždiť množstvo odborníkov, profesorov, expertov z praxe. Najvýznamnejšie kľúčové prednášky predniesol zakladateľ termínu a koncepcie informačnej gramotnosti – americký autor Paul Zurkowski (v nadväznosti na svoj príspevok z roku 1974). Tu sa informačná gramotnosť spája najmä s praktickým rozvojom využívania informácií v pracovných procesoch a informačnom priemysle. Kľúčová pred-

náška austrálskej profesorky Christine Bruce naznačila význam fenomenologického prístupu k informačnej gramotnosti a prepájanie výskumu a praxe. Tento príspevok možno považovať za mimoriadne cenný v novom holistickom prístupe k informačnej gramotnosti ako k celoživotnej skúsenosti pri spracovaní a využívaní informácií, pričom sa kombinuje množstvo gramotností (multigramotnosť). Tiež je zaujímavé, že sa znovu aplikuje prístup fenomenografie (informačná gramotnosť ako skúsenosť), ktorú sme aj my využili vo výskume relevancie.

V tejto súvislosti ma zaujali najmä podobne orientované príspevky významných autorít v oblasti výskumu informačnej gramotnosti, najmä Sheily Webber a Billa Johnstona (Univerzita v Sheffielde) o tzv. informačne gramotných životoch (prepájanie rôznych druhov gramotností v životných situáciách). Aktuálna téma je aj informačná gramotnosť pracovníkov v organizáciách a na pracoviskách (Anne-Marie Lloyd) v nadväznosti na rozvoj znalostných pracovníkov. Novšie prístupy k informačnej gramotnosti tiež osvetlili informačnú gramotnosť v oblasti vedy (vedecká a technologická gramotnosť), gramotnosť pri spracovaní dát, či tzv. občiansku gramotnosť. Veľmi zaujímavým prístupom bola aj interpretácia informačnej gramotnosti ako diskurzu v online konverzácii medzi kolegami (Geoff Walton).

Sekcia zameraná na univerzitné vzdelávanie prepojila príspevky vytvárajúce holistické prístupy k informačnej gramotnosti, či už sa to prejavuje v realizácii online priestorov na vzdelávanie, alebo vo víziách informačnej gramotnosti pre všetkých ako súčasť sociálnej inklúzie. V rámci tejto sekcie som predniesla príspevok o metodologickej gramotnosti doktorandov, založený na našom výskume informačného správania doktorandov, pričom som predstavila nový model metodologickej gramotnosti. Diskutovalo sa o vzťahoch medzi teoreticko-analytickou prácou doktorandov a sociálnym sieťovaním ako súčasťou informačných interakcií doktorandov. Na konferencii som viedla sekciu zameranú na informačnú gramotnosť a digitálne rozdelenie, v rámci ktorej odzneli príspevky o stave riešenia problémov informačnej gramotnosti v rôznych krajinách (Bulharsko, Chorvátsko, Tunisko, Južná Afrika).

Konferencia priniesla množstvo pozoruhodných príspevkov, workshopov, posterov, doktorandský seminár, praktické skúsenosti, predstavenie projektov (Pecha Kucha). Mnoho príspevkov sa týkalo informačnej politiky, informačnej kultúry, informačnej gramotnosti v praxi knižníc, prepojenia mediálnej a informačnej gramotnosti. Pre výskum v rámci informačného správania doktorandov boli inšpiráciou najmä príspevky o kognitívnych základoch informačnej gramotnosti, participatívnom akčnom výskume informačnej gramotnosti, vedeckej gramotnosti a holistických prístupoch k informačnej gramotnosti.

Mnoho workshopov sa zameriavalo na praktické prístupy k riešeniu informačnej gramotnosti, napríklad vytváranie nových partnerstiev, informačné potreby študentov vo výskume, gramotnosť v oblasti zdravotníckych informácií, učenie v akcii, meranie kompetencií informačnej gramotnosti, vytváranie profilov informačnej gramotnosti profesionálov (S. Webber)

a účasť teenagerov na participatívnom navrhovaní informačných služieb (K. Fisher).

Užitočnou súčasťou konferencie bol aj dôraz na prax a praktické skúsenosti so systémami a službami v oblasti informačnej gramotnosti, napríklad predstavenie nástrojov na hodnotenie informačnej gramotnosti, vytváranie online tutoriálov a online open access kurzov. Pozitívne iniciatívy sa orientovali aj na cieľovú skupinu doktorandov, ktorá je z metodologického hľadiska veľmi dôležitá, ale aj na také skupiny, ako sú manažéri či špeciálne skupiny postihnutých používateľov. Osobitná pozornosť bola venovaná aj informačnej gramotnosti študentov knižničnej a informačnej vedy. Celá škála príspevkov obsiahla aj otázky mediálnej gramotnosti a vývoj špeciálnych programov informačnej gramotnosti. Dôležité bolo aj predstavenie kolaboratívnych metód pri podpore informačnej gramotnosti, určenie súvislostí informačnej gramotnosti vo verejných knižniciach, ale aj osvetlenie historického vývoja výskumov.

Doktorandské fórum aj sekcia posterov boli naplnené mnohými ďalšími podnetnými témami, ako napríklad mediálna gramotnosť v kontexte sociálnej zodpovednosti, vízia globálnej informačnej gramotnosti, digitálna inklúzia vo verejných knižniciach, aktivity informačnej gramotnosti v akademických knižniciach, centrá informačnej gramotnosti (napr. Masarykova univerzita Brno), inovatívne prístupy k informačnej gramotnosti vo vede či v oblasti kultúrneho povedomia alebo v obchode (marketingová informačná gramotnosť).

V závere sa účastníci konferencie zamysleli nad otázkami spojenia mediálnej a informačnej gramotnosti a budúcnosti vý-

skumov a rozvoja medzinárodnej spolupráce v oblasti informačnej gramotnosti. Šírka tematického záberu konferencie bola obrovská, určitá redukcia záberu, prípadne rozdelenie príspevkov na výskum a prax by bolo pravdepodobne prínosné. Konferencia je však výnimočným príspevkom do oblasti teórie aj praxe informačnej gramotnosti s naznačením možností ďalšej spolupráce a nových tém a prístupov. Publikované abstrakty a vybrané prezentácie sú dostupné na stránke <http://www.il-conf.org/>. Zborník plných textov vyjde do konca roka vo vydavateľstve Springer. Organizátori plánujú organizovať ďalší ročník konferencie na budúci rok v Dubrovniku.

Svet informačnej gramotnosti je v súčasnosti mimoriadne pestrofarebný. Istanbulská karnevalová atmosféra sa k tejto pestrofarebnosti mimoriadne hodila. Otázne je, či sa podarí integrovať výskum a prax, štandardy a procesy, stratégie a modely. Preto bol Istanbul výborným miestom na takéto stretnutie v širokom rozsahu, na úrovni večerného pohybu prúdov ľudí, v ktorých sa mieša množstvo kultúr. Vo vlnách týchto myšlienkových prúdov si môže nájsť každý niečo zaujímavé, nové, podnetné aj inovatívne, či už z hľadiska sociálnovedného výskumu alebo z hľadiska nových médií. V každom prípade je informačná gramotnosť dôležitou praktickou aj teoretickou oblasťou a súčasťou nielen informačnej vedy, ale aj mnohých príbuzných vied pri pomoci človeku v tvorivom spracovaní a využívaní informácií.

Jela Steinerová

steinerova@fphil.uniba.sk